

Täysistunto

Tiistai 13.5.2025 klo 14.00—16.50

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tupakkalain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 221/2024 vp

Valiokunnan mietintö StVM 9/2025 vp

Toinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.03 **Juha Hänninen kok:** Kunnioitettu herra puhemies! Tupakkalain muuttaminen on nyt ajankohtaisempaa kuin koskaan. Meillä on vastuu puuttua nopeasti kehittyvään nikotiinituotteiden markkinaan ja erityisesti siihen, miten nämä tuotteet vaikuttavat lapsiin ja nuoriin. Tämä hallituksen esitys on vastaus uuteen ilmiöön, jossa niin sanotut nikotiinipussit ovat vapautuneet sääntelyn piiristä lääkelain tulkinnanmuutoksen myötä. Tämä on johtanut siihen, että nikotiinipusseja on voinut myydä ilman lupaa ja ilman käytännön valvontaa, ja juuri se on ollut riski, johon nyt on puututtava.

Arvoisa herra puhemies! Lakiuudistuksen tarkoituksena on ihan selkeästi se, että sillä suojellaan lapsia ja nuoria. Nikotiini on myrkky ja erityisen haitallinen kehittyville aivoille. Lapsissa ja nuorissa on meidän tulevaisuutemme. Heille kuuluu oikeus kasvaa ilman riippuvuutta aiheuttavien aineiden vaikutusta. On erinomaista, että hallitus tuo nyt tupakkalain piiriin myös nikotiinipussit. Niille säädetään nikotiinirajat, makuja rajoitetaan, tuotteiden pakkausten ulkoasu yhdenmukaistetaan ja myynti tehdään luvanvaraiseksi. Etämyynti kielletään, ja alaikäisten hallussapito tehdään laittomaksi. Kaikki nämä toimet vahvistavat viestiä siitä, ettei nikotiinituotteilla ole asiaa meidän lastemme arkeen.

Arvoisa puhemies! Terveysvaikutuksista on selkeä näyttö. Nikotiini aiheuttaa riippuvuutta, vaikuttaa haitallisesti mielenterveyteen, oppimiseen ja fyysiseen terveyteen. Kuten valiokuntakäsittelyssä todettiin, nikotiinimyrkytys voi olla hengenvaarallinen erityisesti pienille lapsille. On tärkeää, että nyt asetettava selkeä nikotiiniraja ja pakkausten minimikoko rajoittavat kaikkein vahvimpien tuotteiden markkinoillepääsyä.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on tehnyt tärkeää ja vastuullista työtä tämän esityksen käsittelyssä. Valiokunnan esittämät lausumat vievät kokonaisuutta eteenpäin. On oikea linjaus, että valtioneuvoston on seurattava uuden sääntelyn toimivuutta erityisesti harmaatuonin vähenemisen ja nuorison käytön näkökulmasta. Lisäksi on hyvä, että sääntelyn kehittämistä jatketaan pohjoismaisessa yhteistyössä ja että mahdollisuutta ikärajan nostamiseen tarkastellaan tulevaisuudessa. Ajatus päihteettömyyden edistämisestä lasten ja nuorten va-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 49/2025 vp

paa-ajalla on tärkeää. Siksi meidän on toimittava siten, ettei myöskään nuorten harrastustoiminta altista ketään päihteille.

Arvoisa herra puhemies! Nikotiinipusseilla ei saa olla väylää lastemme elämään. Tämä lakimuutos sulkee sen väylän. Kannatan lämpimästi hallituksen esitystä. Suojellaan lapsia, heissä on se meidän tulevaisuutemme. — Kiitos, arvoisa herra puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mattila, olkaa hyvä.

15.07 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa herra puhemies! Hallituksen nyt esittämä lakimuutos käsiteltävänä olevassa tupakkalaissa ohjaa kehitystä osittain oikeaan suuntaan, mutta osittain se on myös riittämätön. Opettajataustaisena kansanedustajana olen tyytyväinen, että kouluihin saadaan nyt kuitenkin keinoja puuttua sähkötupakointiin ja nikotiinipussien käyttöön. Kaikille hallituksen esityksen sisältämille yksityiskohdille ei ole kuitenkaan löydettävissä minkäänlaisia terveystieteellisiä perusteluja, ja sen vuoksi keskustan ryhmä ei voi hyväksyä lakiesitystä. Olemme myös huolestuneita siitä, miten uusia tupakkaa korvaavia tuotteita markkinoidaan nuorille.

Keskusta pysyy edelleen viimesyksyisessä kannassaan, että käsiteltävään tupakkalakiin tulisi tehdä aidosti tupakkatuotteiden tai niitä korvaavien tuotteiden käyttöä vähentäviä toimia. Siksi esitimme viime syksynä ja esitämme edelleen lakiesitykseen muutoksia, joilla voidaan suojella nuoria tupakoinnin aloittamiselta, vähentää tupakkatuotteiden käyttöä, käytöstä aiheutuvia haittoja ja syntyvää riippuvuutta sekä parantaa kansanterveyttä pitkällä aikavälillä.

Kertauksena, arvoisa puhemies: Keskusta ei olisi hyväksynyt mitään makuja eikä myöskään lisääaineita. Esimerkiksi nyt tämä menthol, joka on tässä lakiesityksessä mukana, on tiedostettavasti kaikkein vakavin riippuvuutta aiheuttava makuaine. Me emme myöskään olisi sallineet näin korkeaa nikotiinipitoisuutta, ja tässä viime viikon käsittelyssä kävi erittäin hyvin ilmi, kuten myös näissä asiantuntijakuulemisissa, että nämä voivat jopa aiheuttaa hengenvaarallisia tilanteita, jos pikkulasten tai lemmikkien suuhun nämä nikotiinipussit eksyvät. Keskustalla olisi myös ollut rohkeutta nostaa nyt jo kaikkien tupakkatuotteiden ostamisen, hallussapidon ja maahantuonnin ikäraja 20 ikävuoteen. Olemme olleet tosi tyytyväisiä tässä valiokuntakäsittelyssä, että hallituspuolueet ovat kyllä luvanneet sitten seuraavan tupakkalain käsittelyn tullessa tarkistaa tätä ikärajaa sinne 20 ikävuoteen. Tästä lupauksesta tulemme sitten kyllä pitämään kiinni, kun käsittelemme seuraavaksi tätä parveketupakointia.

Mutta viime viikolla esitetyillä perusteilla vielä toistan sen, että meillä on jätetty vastalause, ja siinä oli myös sitten pykälämuutosesitykset.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Rasinkangas on poissa. — Edustaja Merinen, olkaa hyvä.

15.10 Ville Merinen sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Olen tästä aiheesta pitänyt jo monta puheenvuoroa, eli tällä kertaa vaan esitän meidän esityksen ja toivottavasti saan sille kannatuksen. Esitän vastalauseen 1 mukaisesti hyväksyttäväksi lausumaa, joka kuuluu seuraavasti: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto toimii aktiivisesti yhteistyössä muiden maiden kanssa nikotiinituotteiden sääntelyn kehittämisessä terveys- ja hyvinvointierojen kaventamisen edistämiseksi.” — Kiitos.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 49/2025 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pekonen, olkaa hyvä.

15.10 Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa herra puhemies! Heti alkuun kannatan edustaja Merisen tekemää esitystä.

Täytyy todeta, että valiokuntakuulemisessa useimmat asiantuntijat, jotka asiaan ottivat kantaa, eivät pitäneet näiden nikotiinipussien tässä esityksessä hyväksyttyä rajaa sopivana vaan esittivät tästä nimenomaisesti alemmaa rajaa. Nämä nikotiinipussit ovat äärimmäisen vaarallisia, erittäin epäterveellisiä. Siksi katson, että tämä Merisen tekemä esitys tästä lausumasta on tärkeä, ja toivon, että eduskunta voisi sen yhteisesti hyväksyä. Meidän pitää pohtia myöskin tätä yhteistä pohjoismaista linjaa näiden nikotiinituotteiden osalta, ja näiltä osin nyt Suomi menee omaa latuaan ja ollaan siellä korkeimmassa luokassa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

15.11 Juha Mäenpää ps: Arvoisa herra puhemies! Hyvät naiset ja miehet! Meillä on käsitteilyssä erittäin vaikea lakialoite. Se on herättänyt ja kirvoittanut mielipiteitä moneen suuntaan, elikkä käsittelemme tupakkalain muutosta ja lähinnä nikotiinipussien osalta.

Tässä on eri asioita, miltä kantilta tätä voi miettiä. Jos me mietitään terveystieteellisestä näkökulmasta, niin silloinhan voisi ajatella, että meidän kannattaa kieltää ne kokonansa. Huhtikuussa 2023 Fimea vapautti nikotiinipussien myynnin Suomessa, ja nyt tällä esityksellä ollaan rajaamassa niitä kahteen eri makuun. No, se ei ole varmaan terveystieteellisestä näkökulmasta tietenkään täydellinen, elikkä tällä hetkellä makuja on varmaan 20–30 eri makua, voi olla jopa 50 eri makua, ja varmasti kaikille on käyttäjiä. Nyt kun ne rajataan kahteen, niin me ei päästä siihen terveystieteelliseen ideaalilanteeseen, että ne olisivat kaikki kiellettyjä, mutta se ei ole kuitenkaan realismia, että kielletään ne kaikki — tai se on ehkä realismia, että ne kielletään kaikki, mutta se ei ole realismia, että toteutuisi Suomessa se asia, että nikotiinipussien käyttö sitten loppuisi. Nikotiinipusseja voi tilata ulkomailta, niitä voi hakea Ruotsista, ja tämä varmasti jatkossa sitten ohjaa niiden ostamista ulkomailta.

Sitten jos ajatellaan taloustieteellisesti, niin mielestäni kaikki ne maut olisi pitänyt sallia täällä. Silloin me saataisiin se verohyöty tänne maahan niistä, eikä tuotto valuisi ulkomaille. Myös kun tiedetään, että niistä varmasti haittoja on, niin sillä, että me otettaisiin se kaikki veroraha tänne kotimaahan, me pystyttäisiin niitä haittoja ja mahdollisia vahinkoja, mitä niistä tulee, sillä rahalla paremmin hoitamaan.

Sitten jos mennään tähän nikotiinipussiasiaan vielä syvemmälle, niin useimmat nikotiinivalmisteet, joita näissä pusseissa on, ovat synteettistä, kemiallisesti valmistettua nikotiinia, jonka pitkäaikaisesta käytöstä meillä ei ole vielä tuloksia eikä tietoja. Minulla itselläni on paheena, että minä käytän nuuskaa, joka on valmistettu tupakasta, joka on luonnontuote, ja minä uskon — tämä on nyt siis ihan puhdasta minun omaa uskomusta, minulla ei ole mitään näyttöä tästä eikä tieteellistä totuutta, enkä minä usko, että sellaista vielä onkaan olemassa — että tämä luonnontuote, tupakasta valmistettu vanha perinteinen nuuska, on turvallisempaa kuin nämä kemiallisesti valmistetut ja synteettiset nuuskat.

Eli minun oma ajatus olisi, että jos saisin yksin tästä jonkinlaisena diktaattorina täällä päättää, niin minä sallisin nuuskan myynnin Suomessa. Siinä on vielä sellainen etu, että se vanha nuuska haisee pahalle ja maistuukin vähän pahalle, niin katoaa myös se riski siitä, mikä on noussut näitten nikotiinivalmisteiden, nikotiinipussien, kohdalla esiin, että niitä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 49/2025 vp

ovat pienet lapset pistäneet suuhunsa ja nielleet, ja se on voinut aiheuttaa heille myrkytys-oireita.

Lisäksi on hieman epäselvää, voiko tätä synteettisesti tai kemiallisesti valmistettua nuuskaa ja sen ”milligrammaa per gramma” sisältävän nikotiinin määrää edes verrata keskenään toisiinsa, kun tuntuu useiden käyttäjien palautteen perusteella, että ne ovat eriarvoisia, vaikka ne samassa taulukossa ilmoitetaankin.

Arvoisa puhemies! Kyllä kai tämä etenee, niin kuin hallitus on esittänyt sen. Minä ymmärrän erilaiset huolet, mitkä ovat syntyneet eri puolueilla tästä, mutta valitettavasti me emme voi tätä kieltää — tai vaikka kieltäisimme sen myynnin kokonaan, niin tämä ilmiö jatkuu kuitenkin Suomessa. Tämä on vähän niin kuin kieltolain julistaminen, että kyllä Suomessa viina virtasi ja pontikkaa tehtiin, vaikka kieltolaki sen kielsi. Ihan samat piirteet tässä ovat edelleen, ja pidän mahdollisena, että nikotiinivalmisteiden tai nikotiinipussien ympärille varmaan syntyy vielä samanlainen järjestäytynyt rikollisuus kuin kieltolain aikana, että niitä sitten diilataan ulkomailta joitakin kanavia pitkin. Minun mielestä olisi pitänyt sallia nämä kaikki maut, mutta koska tämä on niin vaikea, moniulotteinen, monitahoinen asia, niin minä äänestän sen hallituksen esityksen puolesta. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Merinen, olkaa hyvä.

15.18 Ville Merinen sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Edustaja Mäenpään puhe minun mielestäni hyvin avasi asiaa, monipuolisesti pohdit ehkä semmoista nykyajan haastetta. Jos me kaikki kielletään, niin minä ymmärrän sen terveysalan ihmisenä tosi hyvin, että se ei toimi. Netti on olemassa. Muistelin jopa tässä samalla, kun kuuntelin sinun puhetta — teidän puhetta — että itse kun olin nuori aikanaan Kuopiossa, niin silloin ei ollut nikotiinipusseja, mutta nuuska oli jo iso juttu. Sehän oli silleen, että tietyt tyypit ajoivat kaksi kertaa kuukaudessa Ruotsiin hakemaan nuuskaa ja sitten möivät auton perästä sitä kaikille mahdollisille, ja siinä ei valtio tainnut hirveästi hyötyä siitä. Minusta tuntuu, että tällainen samankaltainen ongelma on monissa asioissa tällä hetkellä, että ei me voida niitä enää täysin kieltää. Yritetään tehdä mahdollisimman hyviä lakeja, esimerkiksi vaikka tuo nettikasinojuttu, mikä on sitten seuraava. Ei voi vain rajoittaa nettikasinoja enää, koska netissä pääsee mihiin vain. Tykkäsin tuosta puheenvuorosta.

Itse ajattelin, kun me tietysti ollaan sosiaali- ja terveysvaliokunta, että siellä voi keskittyä näihin asioihin just sieltä terveyspuolelta. Se helpottaa ihan hirveästi, koska silloin sinä voit olla vähän puhdasoppisempi ja totta kai mahdollisimman kireän lain tehdä sen puolesta, kun se valiokunnan tarkoitus on vain ajaa terveyttä. Minusta se on ollut tosi selkeää.

Mutta halusin vain sanoa, että oli hyvä, monipuolinen puhe. — Kiitos.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.